

tutu (přemístěném z Benešova) teodiceu a etiku, po válce na Institutu v Děčíně dějiny filozofie. V r. 1950 byl odsouzen k devítiletému vězení. Po propuštění pracoval v Hulíně jako dělník. Intenzivně komunikoval s jezuitu-filozofy ze Západu a tajně formoval mladé jezuitu. Jeho charizmatem byla srozumitelnost interpretace – jak v přednáškách, tak v osobních diskuzích. Typické pro něj bylo promýšlení jednoho bodu do všech podrobností. Jeho nedostatkem však byla absence písemného projevu. Četl přinejmenším v deseti světových řečech.

Byl oddaný maréchalovec; k jeho oblíbeným autorům patřil Rahner, Lonergan, Leahy, de Finance, Blondel. Pravidelně četl Tomášovu Teologickou sumu, ale hájil Tomáše nesuarezíánsky, nikoli ve stylu pozdní scholastiky nebo českých tomistů. Jeho přednášky nebyly vedeny školskou, scholastickou metodou. Měl vážné výhrady vůči Balthasarovým připomínkám k Rahnerovi a Maréchalovi (Kordula neb vážný případ), skeptický byl i k vývodům tomisty M. Habáně (třeba v jeho Filozofické antropologii). Také v teologii mu byl příjemnější Ktng než („hegeliánský“) Kasper. To se projevovalo i v jeho interpretaci Teilharda de Chardin: nešlo mu o laciné slogany, ale o promyšlenou znalost.

Před r. 1950 publikoval v provinčních nunciálních recenzích a postřehy z metodiky práce při přednáškách, v r. 1991 vyšly jeho *Tři studie. Jak se dnes klade problém existence Boží, Několik poznámek k existenciální filosofii a teologii, Filosofie o Bohu.*

(ma)

Robert Konečný

23. 4. 1906 Brno

15. 10. 1981 Brno

Po maturitě na klasickém gymnáziu v Brně (1925) studoval (1925 až 29) na FF MU filozofii, češtinu a němčinu; PhDr. 1930. Jako gymnazijní profesor učil v Tišnově a na klasickém gymnáziu v Brně. (Do Programu gymnasia v Tišnově 1928 přispěl studií o metodice středoškolské výuky psychologie.) Po okupaci ČSR se účastnil odbojové činnosti v rámci Obrany národa, 1939 byl zatčen a vězněn v koncentračních táborech. V l. 1945–50 působil na FF MU (od prosince 1946 jako docent psychologie), po vyloučení z FF jako psycholog v Ústavu pro choromyslné v Brně-Černovicích a poté v brněnské fakultní nemocnici. V l. 1968–71 přednášel – od r. 1968 jako profesor psychologie – opět na FF MU, kde také vedl katedru psycho-

logie. Svou odbornou dráhu uzavřel jako vědecký pracovník Psychologického ústavu ČSAV v Brně. Přispěl k rozvoji naší klinické psychologie a psychiatrie a také psychologie osobnosti (pro tuto oblast je příznačná např. jeho studie *Subjekt reálný a subjekt mezný*). Psal rovněž básně (*Spáč pod plamenem, Písně z cely, Má vlast, Tůně*), prózu (*Studnice zapečetěná, Chudobky*) a eseje (*Živá slova*). V prvních poválečných letech byl jednatelem brněnské pobočky Jednoty filozofické, místopředsedou Sdružení moravských spisovatelů a předsedou literární sekce Kulturní rady Zemského národního výboru v Brně.

Jeho filozofickým učitelem na FF MU byl – vedle J. L. Fischera – především Vladimír Hoppe. Ten ho zaujal svým zaměřením k nitru člověka, k jeho duši, k problematice vztahu „statického“ (vědomého, racionálního) a „dynamického“ (podvědomého, citového, volního), svým úsilím o jednotu života a díla („Nevím, kdo v naší filozofii novodobé byl člověkem tak absolutně, tak ryze duchovním jako Hoppe“). Ve svých vlastních úvahách K. však respektoval nároky kritického rozumu, kterému ve filozofii „zůstává vyhrazena konzervující, kontrolující, rozhodčí funkce“. Pro svou důkladnou monografii *Vladimír Hoppe* – již chtěl také čelit povrchním soudům o Hoppově filozofii (za „jediný kritický hlas, o kterém je možno vážně mluvit“, považoval Patočkův nekrolog Vladimír Hoppe 1882–1931 v ČM 1931) – zvolil podtitul *Příspěvek k historii a kritice iracionalismu*. Filozofii, především její metafyzickou část, pokládal za výraz filozofovy osobní syntézy, překračující (i když nikoli za absence rozumu) fakticitu vědecky a zkušenostně daného („skutečnost je ostatně vždy konečností jen našim věděním o skutečnosti“). – Rozlišoval filozofie „řádu skutečnosti“ a filozofie „smyslu skutečnosti“. Jestliže v Hoppovi viděl filozofa uvažujícího především o smyslu skutečnosti (podobně jako před ním u nás Štítný, Hus, Komenský, Smetana, Masaryk, Rádl), pak J. L. Fischer mu byl příkladem filozofa řádu skutečnosti (i když připouštěl, že i on zná otázku „smyslu“), a proto Fischerovu skladebnou filozofii označil za „duchaplnější období pozitivismu“. Měl zato, že filozofie by otázku smyslu neměla nikdy opouštět, i když sama může nanejvýš „naznačit směr, kudy se ubírat“. K. si tu zřejmě nechával otevřenou cestu k náboženské víře, k jejímu řešení otázky posledního cíle bytí vůbec a lidského zvláště. Ve studii *Subjekt reálný a subjekt mezný* se snažil vyložit z jednoho hlediska pojmy subjekt, já, osoba, individuum, osobnost i „sousedící pojmy“ charakter, typ, temperament, s tím, že mu šlo zejména o to, aby se neztotožňovaly „subjekt“ a „já“. Jestliže „já“ je „výrazem vědomého sebeodloučení individua od ostatního světa a výrazem vědomí vlastní tělesně-duševní jednoty“, pak „subjekt“ je výrazem pro „pojem širší, zahrnující iracio-

nální, fyziopsychické složky individua". Východiskem pro interpretaci těchto pojmů (ale i problémů poznání, svobody člověka aj.) mu přitom bylo („dialektické“) pojetí subjektu jako ustavičného, více či méně intenzivního napětí mezi subjektem reálným (proměnným, empirickým, fyziopsychosociálním) a subjektem mezním, potencionálním, jako „jeho nejzazším možným tvarem a vývojovým optimem, ke kterému buď nevědomě nebo vědomě spěje“. Z tohoto hlediska pak posuzuje i pojetí „subjektu“ v knize J. L. Fischera *Základy poznání*.

Julius Zeyer v *zrcadle snů*, 1935; *Živá slova*, 1946; *Demokracie*, 1947; Vladimír Hoppe. *Příspěvek k historii a kritice iracionalismu*, 1970. Jako skripta vydal své přednášky z filozofické propedeutiky a noetiky z let 1945–46. [CP] *Subjekt reálný a subjekt mezní*, *Psychologie* 1948–49; *Lidové noviny*, *List*, *Kritický měsíčník*, RF.

V. Chmelař: Pětašedesátiny prof. PhDr. R. K., *Čs. psychologie* (ČsP) 1971; V. Chmelař: R. K. sedmdesátinám, *ČsP* 1976; S. Kratochvíl: K pětasedmdesátinám prof. R. K., *ČsP* 1981; A. Kratochvíl: Zemřel básník a filozof R. K., *Národní politika* 12. 12. 1981; E. Urban: Za profesorem R. K., *ČsP* 1981; *Slovník zakázaných autorů*, 1991; J. Gabriel: R. K. a Vladimír Hoppe, *SPFFBU* 1992, B 39; V. Smékal: *Psychologie osobnosti v Brně mezi dvěma světovými válkami*, in *Brněnská věda a umění meziválečného období v evropském kontextu*, 1993. (39)

Kurt Konrad

15. 10. 1908 Třebíč

25. 9. 1941 Drážďany

Vlastním jménem Kurt Beer. – Pocházel ze zámožné německé židovské rodiny, v r. 1913 se rodiče přestěhovali do Brna. Maturoval na německém gymnáziu v Brně v r. 1927, v Dijonu absolvoval kurz francouzštiny, v l. 1927–31 byl posluchačem

LF pražské německé univerzity, později navštěvoval také přednášky z historie na FF UK. Nedostudoval, zapojil se do levicového a komunistického hnutí a stal se komunistickým novinářem (Tvorba, Rudé právo, šéfredaktor Haló novin). V r. 1932 byl účastníkem protiválečného kongresu v Amsterodamu. Spolu s B. Václavkem patřil k zakladatelům spisovatelského sdružení Blok (1935). Od února 1939 byl tiskovým atašé sovětského vyslanectví v Praze, na začátku r. 1941 získal sovětské občanství. Zapojil se do odboje a 1. 3. 1941 byl zatčen, vězněn na Pankráci, ve Cvikově a Drážďanech, kde po těžkých výsleších spáchal sebevraždu.

V zahraničněpolitické a vnitropolitické publicistice, která byla zčásti shrnuta v souboru *Na prahu války*, sledoval dobové události v širších historických i aktuálních souvislostech. Historicko-filozofické stati o revolucích ve Španělsku vydal ve svém jediném dokončeném díle *Španělské revoluce*. Vedly ho i k obecnějším úvahám o dalších revolučních událostech v evropských i amerických dějinách, které měly být součástí zamýšlené a nedokončené práce *Kapitoly z dějin revolučních válek* a které obsahuje z pozůstalosti vydaný soubor *Svoboda a zbraně*. Z marxistických pozic vstoupil do sporu o smysl českých dějin především svými studii o husitství, které byly v r. 1964 vydány ve svazku *Dějiny husitské revoluce*. Jako estetik a literární kritik vycházel z Marxova a Engelsova díla a důkladné znalosti Hegelovy Estetiky. Byl přesvědčen, že marxismus jako vědecká metoda představuje filozofické východisko vědecké estetiky a nové pozitivní tvořivé kritiky. Konkrétní umělecké dílo se snažil pochopit ze společenských a ideologických souvislostí. Ve svých literárních kritikách a estetických studiích, shrnutých později do souborů *Ztvárněte skutečnost* a *O revoluční tradici české literatury*, vyjadřoval ve vztahu k avantgardnímu umění stanovisko socialistického realismu (*O socialistickém realismu*), který pojal jako otevřenou koncepci uměleckého uchopení skutečnosti. Překonával své počáteční zjednodušující schematické pojetí, kdy chápal umělecké dílo pouze jako výraz ideologického a politického postoje, důrazem na dialektický vztah obsahu a formy v umělecké tvorbě a doceněním jejich specifík jako výrazu osobité aktivity společenského člověka. Celkový význam a konkrétní obsah díla chce zkoumat z hlediska společenské životní praxe. V dobových polemikách se kriticky stavěl ke strukturalismu (*Svár obsahu a formy*), který ocenil jako vědeckou metodu, ale kterému vytýkal noetická východiska, preference formálních hledisek před obsahovými a opomíjení sociologického aspektu, a k surrealismu (*Idealismus Nezvalovy tvůrčí metody*), jehož imaginativní tvorbu pokládal za fantazijní únik od reálných protikladů rozumu a citu, života a básnické intuice.

Španělské revoluce, 1937; *Svoboda a zbraně*, ed. R. Beck, 1949; *Na prahu války*, ed. J. Bílý, D. Hájková, 1951; *Ztvárněte skutečnost*, ed. J. Brabec, Z. K. Slabý, 1963; *Dějiny husitské revoluce*, 1964; *O revoluční tradici české literatury*, ed. Š. Vlašín, 1980. [SB] *O socialistickém realismu*, *Socialistický realismus*, 1935. [CP] *Svár obsahu a formy*, *Středisko* 1934; *Idealismus Nezvalovy tvůrčí metody*, *Index* 1934.

J. Janoušek: K. K., protifašistický bojovník, novinář a historik, 1956; R. Kalivoda: Husitská ideologie, 1961; K. Chvatík: B. Václavek a vývoj marxistické estetiky, 1962; S. Strohs: Marxisticko-leninská filozofie v Československu, 1962; J. Brabec: K. K. – literární kritik a teoretik, in K. K.: *Ztvárněte skutečnost*, 1963; Z. K. Slabý: O K. K., in K. K.: *Ztvárněte skutečnost*,